

Biosfera – dr Dariusz Janicki

ul. Ściegiennego 66/8, 70-352 Szczecin, tel.: 501 273546,

kontakt@biosfera.com.pl

**Ekspertyza przyrodnicza
w związku z robotami budowlanymi
budynku przy ul. Montherskiej 2 front**

Opracowanie: dr Dariusz Janicki

Inwestor:

Gmina Miasto szczecin

Zarząd Budynków i Lokali Komunalnych

Ul. Mariacka 25, 70-546 Szczecin

Szczecin, kwiecień 2019 r.

Spis treści.

1.	Wstęp	3
2.	Cel i zakres ekspertyzy	6
3.	Metodyka prac	7
4.	Wyniki obserwacji	8
5.	Zalecenia pokontrolne	14
6.	Ocena konieczności podjęcia działań minimalizujących oraz kompensacji przyrodniczej	15
7.	Podsumowanie	15
8.	Wybrane piśmiennictwo	15

1. Wstęp.

Ekspertyza została wykonana na zlecenie Gminy Miasto Szczecin, Zarządu Budynków i Lokali Komunalnych – umowa nr 35/DZP/2019.

W związku z planowanymi pracami budowlanymi w budynku przy ul. Monterskiej 2, w kwietniu br. została wykonana ekspertyza ornitologiczna i chiropterologiczna, mająca na celu zinwentaryzowanie ewentualnych siedlisk zwierząt objętych ochroną prawną, w tym ptaków i nietoperzy.

Rycina 1. Lokalizacja budynku przy ul. Monterskiej 2.

Budynek zlokalizowany jest na rogu ulic Kościelnej i MonTERSkiej. Jest to kamienica w kształcie litery L. Budynek opuszczony. Zabezpieczony przed dostaniem osób niepowołanych. Otwory zewnętrzne, drzwi wejściowe do lokali i klatki schodowej, okna oraz okienka piwniczne na parterze, są zamurowane lub zabite płytami pilśniowymi. Okna dachowe są całe i pozamykane, uniemożliwiające zwierzętom dostanie się na poddasze.

Foto 1. Widok kamienicy od ulicy Kościelnej.

Foto 2. Widok tyłu kamienicy, skrzydła od ul. Montherskiej.

Foto 3. Widok boku kamienicy od strony południowej, skrzydła przy ul. Montherskiej.

Foto 4. Widok wewnętrznego podwórza kamienicy, od strony południowej.

Widać ślady obecności w środku budynku osób niepowołanych. Otwarte okna na piętrach oraz wybite wejście w okienku piwnicznym. Przy budynku od strony podwórza wyciągnięte pozostałości wyposażenia lokali. Obiekt ulega stałej dewastacji wewnątrz w wyniku działania „złomiarzy”. Potwierdzają to okoliczni mieszkańcy.

2. Cel i zakres ekspertyzy.

Opracowanie powstało zgodnie z wymogiem §1 ust. 1-4 umowy z dnia 28 lutego 2019 r. z Gminą Miasto Szczecin – Zarządem Budynków i Lokali Komunalnych w Szczecinie.

Celem ekspertyzy przyrodniczej, przed rozpoczęciem robót budowlanych, było określenie przydatności oraz wykorzystania budynku przez ptaki i nietoperze w roku poprzednim, a także prognoza przydatności budynku jako siedliska dla zwierząt.

W przypadku wykorzystywania budynku przez zwierzęta jako siedlisko oraz miejsce przebywania i rozmnażania, kolejnym działaniem będzie wystąpienie do RDOŚ w Szczecinie z wnioskiem o zezwolenie na odstępstwa od zakazów w stosunku do dziko występujących gatunków zwierząt objętych ochroną gatunkową.

Zakres prac obejmował główne zadania:

- potwierdzenie zasiedlenia lub braku zasiedlenia budynku przez gatunki chronione,
- określenia składu gatunkowego zwierząt zasiedlających budynek,
- prognoza wykorzystania budynku przez zwierzęta w kolejnym okresie rozrodu,
- określenie proponowanych działań w ramach nadzoru przyrodniczego,
- określenie zakresu minimalizacji i ewentualnej kompensacji przyrodniczej.

3. Metodyka prac.

Obserwacje wykonano w dniach 5 i 12 w miesiącu kwietniu br. Obserwacje prowadzono w godzinach przedpołudniowych od 9,00 do 12,00 i przez ok. 2 h w godzinach popołudniowych oraz w nocy w ciągu 2 h od zmroku.

W przypadku ptaków obserwowano otoczenie budynku oraz wykonano obserwacje wykorzystania szczelin i ubytków w murach budynku. Obserwacje wykonano przy użyciu lornetki z dalmierzem o parametrach 10x40, lunety obserwacyjnej o parametrach 10—35x100 oraz kamery inspekcyjnej CA-25.

W przypadku nietoperzy kontrolowano szczeliny i ubytki w murze budynku. Przeszukiwano przestrzenie pomiędzy futrynami okiennymi, a płytami pilśniowymi zamykającymi otwory okienne. Obserwacje prowadzono przy użyciu ww. kamery inspekcyjnej, w okresie nocnym detektora ultradźwiękowego AnaBat SD2 oraz noktowizora gen. I+. Nasłuchy detektorem prowadzono wokół budynku.

Ze względu na zamurowanie oraz zabicie płytami otworów na poziomie parteru, nie było możliwe spenetrowanie piwnic i pomieszczeń oraz poddasza budynku (fot. 5).

Foto 5. Widok zablokowanych otworów na parterze.

W trakcie analizy oparto się o m.in. następujące akty prawne:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska 8 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z 2013 r., poz. 1302),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r., poz. 2183),
- Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2019 poz.122).
- Ustawa z 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2019 r., poz. 122),
- Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r., poz. 799 ze zm.).
- Ustawa z 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2018 r., poz. 954 ze zm.).

4. Wyniki obserwacji.

Okres obserwacji, początek wiosny, przed rozpoczęciem rozmnażania nietoperzy i gniazdowania ptaków uniemożliwił wydanie jednoznacznej oceny o wykorzystaniu budynku jako siedliska dla zwierząt.

Ocenę wykonano na podstawie obserwacji śladów z okresu rozmnażania w ubiegłym roku oraz rozmów z okolicznymi mieszkańcami. Ze względu na połowę kwietnia oraz ciepły wiosenny klimat - temperatura dochodziła do 18⁰C, obserwowano początek godów u wróbla, co pozwoliło na wstępną ocenę wykorzystania budynku jako siedliska.

W zeszłym sezonie stwierdzono zasiedlenie budynku przez 2 gatunki: wróbla oraz jerzyka.

Wróbel *Passer domesticus*.

Na podstawie obserwacji można stwierdzić, że budynek jest co roku zasiedlany przez wróbla domowego. W szczelinach i ubytkach muru znajdują się zeszłoroczne ślady jego przebywania i gniazdowania. Zaobserwowano także początek zajmowania miejsc na gniazda.

Łącznie można stwierdzić ok. 14 miejsc przebywania i gniazdowania wróbla w poprzednim roku (fot. 6-13).

Wróbel jest gatunkiem lęgowym szeroko rozpowszechnionym na osiedlach i zabudowaniach ludzkich. Osiąga zagęszczenia rzędu 100, maksymalnie 200-300 par/10 ha. Przeciętne zagęszczenie wróbla na terenie kraju wynosi 21,1 par/10 ha (Bocheński i in. 2013). Od dawna obserwuje się stopniowy spadek populacji, zwłaszcza w krajach zachodnich. W Polsce również donosi się o trendzie spadkowym. Od lat 80. Ubiegłego wieku, w Warszawie populacja wróbla spadła o ok. połowę, a w Lublinie 3 krotnie (Zyskowski i Zielińska 2014). Jako gatunek bardzo plastyczny, związany z człowiekiem, ma w sąsiedztwie dużo konstrukcji jako siedlisk do gniazdowania. Wróbel prawdopodobnie znajdzie nowe miejsca gniazdowania w kolejnym sezonie, w budynkach w pobliżu kamienicy. W celu zwiększenia sukcesu lęgowego i minimalizacji ubytku siedliska rozmnażania wróbla, zalecam wywieszenie 15

budek na okolicznych budynkach, lub w razie braku takiej możliwości na budynkach na innych ulicach.

Foto 6. Ubytek muru poddasza jako siedlisko wróbla, od ul. Montherskiej.

Foto 7. Ubytki muru poddasza jako siedlisko wróbla, od ul. Montherskiej.

Foto 8. Ubytek muru poddasza jako siedlisko wróbla, widoczny element gniazda, od ul. Montherskiej.

Foto 9. Ubytek muru poddasza jako siedlisko wróbla, od ul. Montherskiej.

Foto 10. Ubytek muru poddasza jako siedlisko wróbla, od wewnętrznego podwórza.

Foto 11. Ubytek muru poddasza jako siedlisko wróbla, od wewnętrznego podwórza.

Foto 12. Ubytek muru poddasza jako siedlisko wróbla, w rogu kamienicy, od wewnętrznego podwórza.

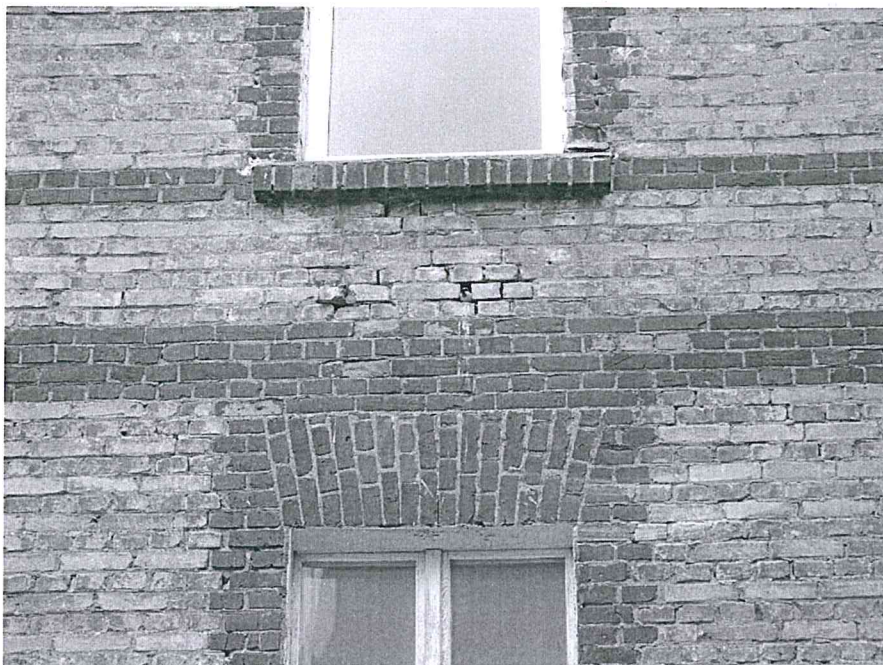

Foto 13. Wróbel w ubytku muru, od strony podwórza, w ścianie skrzydła kamienicy od ul. MonTERSkiej.

Jerzyk *Apus apus*.

Obserwacje wykazały prawdopodobne 2 miejsca gniazdowania jerzyków w poprzednim roku, w szczytowych szparach poddasza na górnych rogach budynku od strony ulicy MonTERSkiej (fot. 14-15). Informacje okolicznych mieszkańców potwierdzają występowanie jerzyków w

okolicy budynku, w poprzednim sezonie. Ostateczną weryfikację zasiedlenia budynku należy wykonać w okresie gniazdowania.

Jerzyk uznawany jest za liczny lub średnio liczny ptaka lęgowego zabudowań (Tomiałojć i Stawarczyk 2003, Bocheński i inni 2013, Chodkiewicz i inni 2015). Populacja krajowa szacowana jest do ok. 150 000 par (Chodkiewicz i inni 2015). Jest rozpowszechniony we wszystkich regionach kraju. Gniazduje przede wszystkim w miastach, gdzie jest liczny. Najliczniejszy w regionach o gęstym zagęszczeniu i zabudowie. Gniazduje niemal we wszystkich miastach, miasteczkach oraz większych wsiach (Bocheński i inni 2013). Liczebność wykazuje stabilny trend w skali Europy, w skali Polski wzrost (Bocheński i inni 2013). Jest to związane ze zdolnością do szybkiego zasiedlania nowych, potencjalnych miejsc lęgowych. Wielkość populacji w Szczecinie nie jest znana. Biorąc pod uwagę liczebności z dużych miast kraju, wynoszące ok. 68 par/10 ha w Wrocławiu, 20 par/10 ha w Warszawie, 40 par/10 ha w Koszalinie, można szacować populację w Szczecinie na 20 par/10 ha, zapewne jest to wartość niedoszacowana.

Foto 14. Miejsce gniazdowania jerzyka, prawy górny róg ściany od ul. Monterskiej.

Foto 15. Miejsce gniazdowania jerzyka, lewy górny róg ściany od ul. Montherskiej.

Inne zwierzęta.

W trakcie obserwacji nie stwierdzono obecności innych gatunków zwierząt objętych ochroną prawną.

Nie stwierdzono gniazdowania gołębia miejskiego. Mimo, że mogą gniazdować w sprzyjających warunkach klimatycznych przez większość roku, nie obserwowano żadnych gołębi w sąsiedztwie budynku. Zablockowana możliwość dostania się gołębi na poddasze czy wyższe pietra budynku, spowodowała brak zainteresowania tym siedliskiem z ich strony.

Nie stwierdzono obecności nietoperzy. Obserwacje kamerą inspekcyjną, noktowizorem oraz nasłuchy detektorem nie wykazały ich obecności, ani aktywności. Budynek nie stanowi dla nich odpowiedniego siedliska przebywania i rozmnażania.

Reasumując, na podstawie śladów z poprzedniego okresu rozrodczego, można stwierdzić, że budynek przy ul. Montherskiej 2, stanowi siedlisko wróbla miejskiego oraz prawdopodobnie jerzyka. Nie stanowi siedliska dla innych gatunków, w tym gołębia miejskiego i nietoperzy.

5. Zalecenia pokontrolne.

Na podstawie wyników ekspertyzy, należy złożyć w RDOŚ w Szczecinie, wniosek o wydanie zezwolenia na odstępstwo od zakazów w stosunku do dziko występujących gatunków zwierząt objętych ochroną gatunkową, odnośnie zniszczenia siedlisk wróbla i jerzyka

W ramach nadzoru przyrodniczego należy wykonać obserwacje w okresie rozmnażania (VI – VII), które jednoznacznie wykażą zasiedlenie kamienicy przez poszczególne gatunki zwierząt.

Przed rozpoczęciem prac, w ramach nadzoru przyrodniczego, należy wykonać dodatkową kontrolę, która wykaże zakończenie lęgów i możliwość podjęcia prac.

6. Ocena konieczności podjęcia działań minimalizujących oraz kompensacji przyrodniczej.

Ponieważ w poprzednim okresie rozrodczym, stwierdzono wykorzystanie budynku jako siedliska dla wróbla i prawdopodobnie jerzyka, proponuje się wykonanie działań minimalizujących i kompensacyjnych.

- W stosunku do obu gatunków zakaz prowadzenia jakichkolwiek prac do czasu zakończenia okresu lęgowego, tj. do końca sierpnia.
- W stosunku do wróbla, zawieszanie 15 budek typu A, jako siedliska zastępczego, na okolicznych budynkach, lub jeśli nie będzie to możliwe w innej części miasta.
- W stosunku do jerzyka, w razie wykazania jego gniazdowania w tym sezonie, zawieszanie 6 budek jako siedliska zastępczego, na okolicznych budynkach, lub jeśli nie będzie to możliwe w innej części miasta.

7. Podsumowanie.

- a) Obserwacje wykonano w pierwszej połowie kwietnia.
- b) Obserwacje prowadzono poza okresem rozrodczym zwierząt.
- c) Stwierdzono zeszłoroczne ślady przebywania i gniazdowania wróbla.
- d) Stwierdzono prawdopodobieństwo gniazdowania jerzyka w poprzednim sezonie.
- e) Nie stwierdzono zasiedlenia budynku przez inne gatunki zwierząt objętych ochroną prawną.
- f) Dalsze prace można prowadzić po zakończeniu okresu lęgowego wykazanych ptaków, tj. od początku września.
- g) Należy uzyskać zezwolenie RDOŚ w Szczecinie na odstępstwo od zakazów w stosunku do dziko występujących gatunków zwierząt objętych ochroną gatunkową.
- h) Dalsze prace należy prowadzić pod nadzorem przyrodniczym.

8. Wybrane piśmiennictwo.

- Głowaciński Z. (red.) 2004. Polska Czerwona Księga Zwierząt. PWRiL. Warszawa.
- Bocheński M., Ciebiera O., Dolata P.T., Jerzak L., Zbyryt A. 2013. Ochrona ptaków w mieście. RDOŚ w Gorzowie Wielkopolskim.
- Głowaciński Z. 2004. Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. PWN, Warszawa.
- Grzeniewski M., Kowalski M. 2012. Ochrona ptaków gniazdujących w budynkach. TP Bocian, Siedlce.

- Janus K., Lesiński G. 2018. Birds and bats using buildings as a place of breeding or shelter. *Anim. Sci.* 57(1).
- Sikora A., Rohde A., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. 2007. Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985-2004. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
- Tomiałojć L. 1990. Ptaki Polski rozmieszczenie i liczebność. PWN, Warszawa.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP "Pro Natura", Wrocław.
- Zyskowski D., Zielińska D. 2014. Przewodnik do inwentaryzacji oraz ochrony ptaków i nietoperzy związanych z budynkami. Federacja Zielonych Gaja, Szczecin.
- <http://www.mos.gov.pl>.